ئەلفبێیان ئەلـــف و بێ ؟!..
سەدیق سەعید ڕواندزی

سەرەتای چەند ئایەتێکی قورئانی پیرۆز، بە پیت دەست پێ دەکەن وەك (ن) و (ئەلـف لام میـم) و گەلێکـی دیکەش. تـا ئێـستاش زانایـانی قورئاننـاسی و شڕۆڤەکارانی قورئان نەیانتوانیوە مانای ئەو پیتانە لە ڕووی واتاییەوە شڕۆڤە بکەن، بەڵکو تەنها خودا خۆی دەزانێت مەبەست لێی چییە . کەواتا پیت بە تەنها، مانایەکی دیاریکراوی نییە، کە مەبەستمان لێرەدا پیتەکانی نەو زمانە جیاواز لەوەی لە قورئانی پیرۆز باس دەکرێت. پیت بچووکترین یەکەی پێکهێنەری وشەیە، لە ڕووی نووسینەوە نەك دەنگەوە. واتا وشە لە چەند پیتێك و ڕستەش لە چەنـــد وشەیەك پێکهـــاتووە. لەو ڕوانگەیەوە ئەلفبێ، وشەیەکـــی لێکـــدراو نییە وەك ئەوەی کەسانێـــك لە بە ئاگایـــانەوە لە زمـــان لێکـدانەوەی بۆ دەکەن، چـونکە وشەی لێکـــدراو، لە دوو وشەی جیـــا پێکـــدێت و بە هەڵوەشانەوەیـــان لە مانـــا نـــاکەون، پێچەوانەی وشەی دارێژراو. کەواتا ئەلفبێ کە لە دووپیت پێکهاتووە، بە هیچ شێوەیەك وشەیەکی لێکدراو نییە، چونکە ئەلفبێ بە تەنها هیچ مانایەکی نییە و ئەوەی لە بنەڕەتـــدا هەیە (ئەلـــف) و (بێ) یە کە مەبەســـت لێـــی پیتەکانی ئەلف و بێن بە جیا، کە هەمان بە بنەماکانی سەرەتای فێربوون و زانینی خوێنەوە و نووسین. ئەم دوو پیتە، بە یاریدەی ئامرازی (و) ی لێکدەر بە یەکەوە دەبەسترێنەوە و دەبنە ئەلف و بێ . گەر سەرنج لە چاپی یەکەمی کتێبەکەی مامۆستا باڵدار بدەین، دەبینین ئەلف و بێ نووسراوە، کە چی چەند ساڵێك دواتر، وەزارەتی پەروەردە پێی وابوو ئەمە هەڵەیە و ئەوان لە باڵدار شارەزاترن، بۆیە کردیانە (ئەلفبێی نوێ) و بە داخەوە پاشانیش کتێبەکەیان کە کتێبێکی فێرکاریی و پەروەردەیی یەکجار گرنگ بوو، بەتەواوەتی لابرد و لە شوێنی ئەو، خوێندنەوەی کوردییان بە دوو وەرز دانا، کە چەندین هەڵەی تێدایە و ئەمە خۆمان وەك مامۆستایەك زۆرتر لە جارێك لە سەرمان نووسیوە. بە گەواهی هەموو ئەو مامۆستایانەی وانەی ئەلف و بێیان لە پۆلی یەکەمی سەرەتایی پێشوو، لە ماوەی چەندین ساڵ گوتۆتەوە، ئەلف و بێکەی باڵدار، بە کرداری فێربوونی خوێندکارانی پۆلی یەك، گونجاوتر و پەروەردەییتر و ئاسانتر بوو لەوەی ئێستا دەخوێنرێت، کە چەندین نەوە، سەرەتاکانی فێربوونیان لەو ئەلف و بێیەوە دەست پێ کرد و دواتر بوونە پسپۆڕ و داهێنەر و لێهاتوو، کە خزمەتـی گەورەیـــان بە پیشەکانیـــان بە کۆمەڵگەی کـوردی کـرد. بۆیە

ئەوەی هەیە ئەلف و بێیە نەك ئەلف بی، ئەگەر لە زمانانی دیکەش ئەلفبێ بنووسرێت، ئەوا ڕەنگە پەیوەندی بە نەبوونی ئامرازەکانی بەستەنەوە و پەیوەندییەوە هەبێت، کە زمانی کوردی لەم ڕووەوە زمانێکی دەوڵەمەندە و کێشەی نییە.

• ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ ژمارە (9501) لە 18/9/2025 بڵاوکراوەتەوە.